

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย คณะหลายคณะ มีอำนาจที่จะประสาทปริญญาให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในขณะนั้น ๆ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2528 : 630) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาหลังมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งพัฒนาสร้างสรรคคนที่เจริญงอกงามทางสติปัญญา เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรม สามารถดำเนินชีวิตอันมีค่าอยู่ในสังคมและประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2520 : 350) การช่วยให้นักศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาดีขึ้น เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเน้นการพัฒนาด้านบุคลิกภาพและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย จะส่งผลในการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพให้กับนักศึกษา ชีวิตในมหาวิทยาลัยจะค่อย ๆ หล่อหลอมบุคลิกภาพของนักศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ คอฟแมน (Kauffman, 1968 อ้างใน ธิดารัตน์ บุญชู 2525 : 245) การผลิตบัณฑิตออกมารับใช้สังคมและประเทศชาติ จึงเป็นหน้าที่หลักของสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคแห่งแรก ที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการระดับสูงในภาคใต้ ประกอบด้วย วิทยาเขตปัตตานี วิทยาเขตหาดใหญ่ กับอีก 3 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตชุมชนภูเก็ต วิทยาเขตชุมชนสุราษฎร์ธานี และวิทยาเขตอิสลามศึกษา นอกจากนี้ยังมีโครงการขยายการศึกษาที่จังหวัดตรัง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตั้งอยู่ที่ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นที่ตั้งของคณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง และสำนักวิทยบริการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ตั้งอยู่ที่ตำบล
คอหงษ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นที่ตั้งของคณะวิศวกรรมศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะทรัพยากร-
ธรรมชาติ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์
ศูนย์คอมพิวเตอร์ บัณฑิตวิทยาลัย และสำนักวิจัยและพัฒนา

นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น จะต้องผ่านกระบวนการ
การสอบคัดเลือก เพื่อให้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่วางไว้แล้วจึงน่าที่จะมีความรู้
ความสามารถสูง พอที่จะศึกษาต่อไปจนสำเร็จการศึกษาได้ (ประไพพิศ
โลสิทธิ์ศักดิ์ และคณะ 2525 : 2) แต่ปรากฏว่า มีนักศึกษาจำนวนไม่น้อย
เลขที่ตกซ้ำชั้นและออกกลางคัน จากสถิตินักศึกษาปีการศึกษา 2532-2534
มีนักศึกษาตกออกกลางคันถึง 596 คน คิดเป็น 2.91 เปอร์เซ็นต์ ของนักศึกษา
ทั้งหมด

เมื่อพิจารณาจำนวนนักศึกษาตกซ้ำชั้นแล้ว นับเป็นความสูญเสียเปล่า
ทางการศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ และในการ
ออกกลางคันของนักศึกษา ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุ สอบใหม่ ป่วย โคนคืดหรือออก
คะแนนไม่ถึงเกณฑ์ ลาออกและตาย จัดเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาเป็น
อย่างยิ่ง เพราะรัฐบาลต้องลงทุนเพื่อการศึกษาของนักศึกษาเป็นค่าใช้จ่าย
ปีละประมาณ 35,000 บาทต่อ 1 คน เมื่อรวมค่าใช้จ่ายกับค่าอื่น ๆ อีกปีละ
ประมาณ 20,000 บาทต่อคน ดังนั้นในแต่ละปีรัฐต้องลงทุนเพื่อการศึกษา
ของนักศึกษา 1 คน เป็นเงินถึง 55,000 บาท (นิตา วุฒิวีธ, 2528 :
(ก : ข, 2) และในปี 2526-2532 ได้มีการสำรวจค่าใช้จ่าย และผล
ตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของสถาบันอุดมศึกษา
ทำให้รู้ว่าค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินงบประมาณ และนอกงบประมาณเฉลี่ยต่อปีต่อ
นักศึกษา 1 คน รับผิดชอบ เป็นเงินถึง 62,331 บาท สาขาแพทยศาสตร์
เป็นสาขาวิชาที่เสียค่าใช้จ่ายต่อปีต่อนักศึกษา 1 คน สูงสุดเป็นเงินถึง
156,648 บาท และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด
(นงราม เศรษฐนันท์ และคณะ 2532 : 1281-1287) จากสถิตินักศึกษา
ออกกลางคันพบว่า นักศึกษา ร้อยละ 84 ที่ต้องออกจากมหาวิทยาลัยก่อน

สำเร็จการศึกษา โดยศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ไม่เกิน 2 ปี และร้อยละ 51 ต้องออกในขณะศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทร, 2526 : 71)

เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันในหลายด้าน ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม นักศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างปกติสุข (วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530 : 4) นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งจบการศึกษาออกไป (Brown, 1967 อ้างใน พรชูลี อาชวอำรุง, 2525 : 252) การปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยจำแนกออกเป็น 2 ด้าน คือ การปรับตัวด้านความสัมพันธ์ผลการเรียน และการปรับตัวด้านความมั่งคั่งส่วนบุคคล (Arkoff, Abe, 1968 อ้างใน จิตรา วสุวานิช, 2532 : 112) ดังนั้น นักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ มักพบว่า เป็นโรคคิดถึงบ้าน อยากกลับไปหาบิดา-มารดาของตนเอง รู้สึกเหงาเป็นพิเศษ รู้สึกว่าไม่มีใครรักและสนใจตนเอง เกิดความรู้สึกไม่มั่นใจตัวเองขาดเพื่อนสนิทที่เคยรู้จักและเล่าเรียนด้วยกัน ความรู้สึกดังกล่าวถ้าเป็นมาก ๆ จะกลายเป็นความซึมเศร้า (Depressive) (จิตรา วสุวานิช, 2532 : 9)

นักศึกษาที่สามารถปรับตัวต่อ มหาวิทยาลัยที่ตนศึกษาได้คือ นักศึกษาที่มีความสำเร็จในการศึกษา (กำพร จ่างทอง, 2528 : 48) แต่จากข่าวในคอลัมน์คุณภาพชีวิต "แฟชั่นการฆ่าตัวตายที่สุดแห่งโรคแห่งความรุนแรง" รายละเอียดกล่าวถึง การฆ่าตัวตายของนักศึกษารายหนึ่ง ซึ่งมีสาเหตุการตายมาจากการเรียนไม่ทันเพื่อน ชนวนเหตุอันเล็กน้อยแต่นักศึกษาหาทางออกไม่ได้ เลยจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย (ไทธวัช 17 กุมภาพันธ์, 2531 : 5)

หากเราได้ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแล้ว เราก็พอจะทราบว่าทำไมนักศึกษาในระดับนี้จึงได้รับประสบการณ์ที่ได้มาด้วยความเครียด เครียด บ๊อบบี้จิตใจต่าง ๆ อย่างรุนแรง จึงแพทศผู้รับผิดชอบทางสุขภาพของนักศึกษากล่าวว่า 1 ใน 9 ของจำนวนนักศึกษาจะ

ประสบความกังวลใจอย่างมาก และต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน หากเข้าไปบางคนถึงต้องส่งโรงพยาบาล หรือลาออกไป สาเหตุจากความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นพื้นฐานสำคัญ (สุรางค์ ใจ์ตระกูล, 2533 : 91) ปัญหาการปรับตัวอาจเป็นเรื่องทั่วไปของนักศึกษาบางคน แต่อาจเป็นปัญหารุนแรงสำหรับนักศึกษาคนอื่น ๆ เช่น ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาคลิกภาพ ปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านเพศ ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านบ้านและครอบครัว ปัญหาหลักสูตรและการสอน (อรพินท์ นิมิตรนิวัฒน์, 2522 : 41) ความล้มเหลวในการปรับตัวของนักศึกษาจะทำให้พลาดโอกาสแห่งการศึกษาได้ ลาซารัส (Lazarus, 1961 อ้างใน สิบพงค์ จินดาพล, 2534 : 2)

เมื่อปี 2525 ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการสัมมนาปัญหาของมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต และมีเรื่องเกี่ยวกับปัญหาของนักศึกษาพอสรุปได้ดังนี้คือ ปัญหานักศึกษาไม่ตั้งใจเรียน ปัญหาที่มีอัตราการตกซ้ำชั้นสูง ปัญหาที่มีการลาออกกลางคันมาก ปัญหาที่มีการแตกแยก แบ่งพรรคพวก ปัญหาขาดระเบียบวินัย และปัญหานักศึกษาที่จบการศึกษาไปแล้ว ปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2525 : 39)

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในที่คณะของอาจารย์และนักศึกษาวិทยาเขตปัตตานี และวิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า สภาพแวดล้อมในด้านกลุ่มเพื่อน ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ด้านบันเทิงอยู่ในระดับสูง การเตรียมการสอนอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับต่ำ และด้านอาคารสถานที่ต่ำสุด (เขาวนารถ อุกฤษมกุล, 2528 : 84-90)

นอกจากนี้การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษาในปัจจุบันพบว่า นักศึกษาไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ของตนเอง มีปัญหาการปรับตัวและสิ่งแวดล้อม ขาดนิสัยในการเรียน ไม่มีการเตรียมตัวเพื่อการศึกษา ขาดระเบียบวินัย เข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นไป มีปัญหาด้านค่านิยมกลุ่ม (วัลลภา เทพหัสดิน ๗ อรุณษา, 2525 : 11)

จากการสำรวณักศึกษาที่มีสถานภาพภาวะรอนิจ ซึ่งมีการพิจารณา
ในภาคการศึกษาที่ 2 ของทุกปีการศึกษา และในปีการศึกษา 2532-2534
งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา วิทยาเขตปัตตานี และงานทะเบียนกลาง
วิทยาเขตภาคใหญ่ ได้รวบรวมสถิตินักศึกษาที่มีสถานภาพภาวะรอนิจ
ดังรายละเอียด ในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักศึกษาภาวะรอนิจ ในภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ของ
ปีการศึกษา 2532-2534 จำแนกตามวิชาเขตและคณะ

ปีการศึกษา ภาคการศึกษา วิชาเขต คณะ	จำนวนนักศึกษาภาวะรอนิจ								
	ปีการศึกษา 2532			ปีการศึกษา 2533			ปีการศึกษา 2534		
	ภาค			ภาค			ภาค		
	1	2	รวม	1	2	รวม	1	2	รวม
วิทยาเขตปัตตานี									
1. ศึกษาศาสตร์	27	62	89	29	27	99	24	69	93
2. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	17	52	69	31	52	83	18	53	71
3. ศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยี	-	3	3	1	12	13	6	13	19
รวม	44	117	161	61	134	195	48	135	183
วิทยาเขตหาดใหญ่									
1. วิศวกรรมศาสตร์	19	73	92	36	72	108	128	82	210
2. ศึกษาศาสตร์	9	7	16	7	10	17	4	8	12
3. แพทยศาสตร์	5	7	12	4	10	14	2	6	8
4. วิทยาการจัดการ	5	6	11	5	18	25	3	4	7
5. ทรัพยากรธรรมชาติและ	17	29	46	16	19	38	15	30	45
6. เกษตรศาสตร์	31	45	76	21	14	35	30	70	100
7. พยาบาลศาสตร์	80	148	228	96	3	99	40	205	245
8. ทันตแพทยศาสตร์	27	53	80	18	2	20	35	65	100
รวม	193	368	561	203	148	351	257	470	727
รวมทั้งสิ้น	237	485	722	264	282	546	305	605	910

การที่มีนักศึกษาได้รับสถานภาพภาวะรอหนีจเป็นจำนวนมาก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษา ต้องหันสภาพการเป็นนักศึกษาและออกกลางคัน หรือทำให้สำเร็จการศึกษาช้ากว่ากำหนด ลักษณะ วิสิฐศรีศักดิ์ (2524 อ้างใน วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : 2) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิต สาขา วิชาสังคมศาสตร์ ปีการศึกษา 2513-2517 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า การศึกษาของมหาวิทยาลัยมีการสูญเสียไปคืบ 2 สาเหตุนี้มาจาก การวิจัยของ สุรางค์ โค้วตระกูล (2504) ได้มีการศึกษาภูมิหลัง ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ คณะ ชั้นปี แคมป์เฉลี่ยสะสมชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ภูมิลำเนาที่พักขณะศึกษา จำนวนครั้งในการสอบเข้า ลำดับที่ในการเลือกคณะ จำนวนพี่น้องทั้งหมดที่กำลังศึกษาอยู่ ลำดับที่การมีบุตร จำนวนพี่น้องที่ยังชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือเทียบเท่าระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของ มารดาและปัญหาส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านกิจกรรม และบริการของมหาวิทยาลัย ด้านเพื่อนและการเข้าสังคม ด้านบุคลิกภาพ ด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับคน ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ ด้านบ้าน และความเป็นอยู่ของครอบครัว ด้านการเรียน ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอนาคต เกี่ยวกับอาชีพและการศึกษาของนักศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีสถานภาพปกติและสถานภาพภาวะรอหนีจ สามารถทำให้ทราบว่า นักศึกษา กลุ่มภาวะรอหนีจ มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนและการเงิน สุวิทย์ สมนามิตร (2515 อ้างใน อรพินทร์ นิมิตรนิวัฒน์, 2522 : 4) พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีปัญหาด้านสุขภาพ รู้สึกเหมือนอ่อนเพลียง่วงนอน ในชั้นเรียน ขาดเรียนบ่อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัย ส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค แล้วจะเห็นว่า นักศึกษาส่วนภูมิภาคมีปัญหามากกว่า นักศึกษาส่วนกลางในเรื่องการเงิน กิจกรรมและการพักผ่อนหย่อนใจ ด้าน อารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ด้านบ้านและครอบครัว ด้านการเรียน ส่วนนักศึกษาชาย มีปัญหามากกว่านักศึกษาหญิง ในเรื่องการเงิน กิจกรรม พักผ่อนหย่อนใจ การคบเพื่อนและการเข้าสังคมกับเพื่อนต่างเพศ บ้านและ ครอบครัว แต่นักศึกษาหญิงมีปัญหามากกว่านักศึกษาชายในด้านสุขภาพ ด้าน

อารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง (วารณา บุรณาโชติ และวัชรวิ ทรัพย์มี, 2527 อ้างใน วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : 15) การศึกษาค้นคว้านี้ได้ผลเช่นเดียวกับการศึกษาของ อรนิษฐ์ นิมิตรนิวัฒน์ (2522 : 38-40) นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะมีประสบการณ์เดิมมาจากบ้าน และสถาบันระดับมัธยมศึกษา จึงมีความแตกต่างกันในหลายด้าน ได้แก่ พื้นฐานการศึกษา สถานภาพทางครอบครัว เศรษฐกิจ อุปนิสัยและความคิดเห็นต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ อาจเป็นเหตุให้เขาเกิดความวิตกกังวลในเรื่องการเรียน การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและอาจารย์ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ตลอดจนความไม่คุ้นเคยกับสภาพของมหาวิทยาลัย ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น ส่อมมีผลกระทบต่อการเรียน และการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาในทุกด้าน เมื่อปี 2533 สืบพงศ์ จินดาพล (2533) ได้ศึกษาสภาพปัญหาด้านการเรียนและการปรับตัวของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา โดยศึกษาตัวแปรเพศ ชั้นปี คณะ และประเภทนักศึกษา และในปีเดียวกัน เพ็ญทิพา นรินทรางกูร ฌ อรุณษา (2533) ก็ได้ศึกษาปัญหาการปรับตัวด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาโศกดา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน โดย จำแนกเพศ ชั้นปี

จากการวิจัยต่าง ๆ พบว่าเมื่อนักศึกษาจำนวนมากที่ประสบปัญหาในการปรับตัว โดยเฉพาะการปรับตัวเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ปัญหาด้านเพื่อน และปัญหาด้านการเรียนทั้ง 3 ด้านนี้เป็นปัญหาที่สำคัญและพบมาก ส่วนงานวิจัยที่ผ่านมาจะเป็นการศึกษาในเชิงสำรวจว่ามีปัญหาอะไรบ้างในแต่ละมหาวิทยาลัยหรือสถาบัน แต่ไม่ค่อยจะมีผู้ใดศึกษาว่าองค์ประกอบใดหรือตัวแปรใด หรือสภาพแวดล้อมใดที่จะเป็นสาเหตุ หรือมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการปรับตัวของนักศึกษาแต่ละด้านบ้าง จึงคิดว่าน่าจะได้มีการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับปรับตัวของนักศึกษา ซึ่งมีข้อจำกัดคือว่า ศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่ได้รับภาวะรอนิจใจเท่านั้น องค์ประกอบที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรทางด้านภูมิหลังอันได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี ภูมิลำเนา ลำดับที่ในการเลือกคณะ การศึกษาบิดามารดา รายได้บิดามารดา สถานภาพครอบครัว และตัวแปรทางจิตวิทยา ได้แก่ ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ เจตคติในการเรียน และสุขภาพจิต

สาเหตุที่เลือกศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่มีภาวะรอนนิจ ก็เพราะว่า การจะให้ความช่วยเหลือผู้ใด หรือการเลือกศึกษาสิ่งใดย่อมที่จะศึกษาในสิ่งที่เป็นปัญหาและความจำเป็นเร่งด่วนก่อน นักศึกษาภาวะรอนนิจคือ นักศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะทางจิตใจ นักศึกษาต้องการกำลังใจ ต้องการคำปรึกษา นักศึกษาเหล่านี้ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด อาจจะต้องถูกคัดชื่อออกจากมหาวิทยาลัย เพราะนักศึกษาเหล่านี้ จะมีความรู้สึกถ้อยถอย ซากกำลังใจ ปรับตัวทางการเรียนไม่ถูกต้อง บางครั้งปล่อยเลย วางเฉย ไม่สนใจ ซึ่งภาวะรอนนิจหากได้รับติดต่อกัน ตั้งแต่ครั้งที่ 1-2 และ 3 ก็หมดสิทธิ์ที่จะศึกษาในมหาวิทยาลัยแล้ว นักศึกษาที่ได้รับภาวะนี้ ส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกว่ามีปมค้อยและส่งผลให้สุขภาพจิตเสื่อมต่อไปด้วย

ผู้วิจัยจึงคิดว่าหากได้มีการศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจังผลที่ได้จะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารการศึกษา ผู้สอน ผู้ให้บริการทางการศึกษา ตลอดจนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถนำไปประกอบการพิจารณาวางแผนปรับปรุง หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนบริการการแนะแนว ซึ่งเป็นบริการที่จำเป็นและสำคัญต่อนักศึกษา ให้สามารถจัดได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็น 2 ส่วน คือ

ระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2524 เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของนักศึกษา

งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านภูมิหลังและองค์ประกอบด้านจิตวิทยา

1. ระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2524

ในที่นี้ขอกำหนดสรุปเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของนักศึกษาเท่านั้น คือ

1.1 สถานภาพนักศึกษา มี 2 ประเภท คือ นักศึกษาปกติ และ นักศึกษาภาวะรอพินิจ

1.1.1 นักศึกษาปกติ หมายถึง นักศึกษาที่ได้ดัชนีสะสมตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป

1.1.2 นักศึกษาภาวะรอพินิจ หมายถึง นักศึกษาที่เรียนครบสองภาคการศึกษาแล้ว ได้ดัชนีสะสมตั้งแต่ 1.50 เป็นต้นไป แต่ไม่ถึง 2.00

1.2 การจำแนกภาวะรอพินิจ จำแนกเป็นภาวะรอพินิจครั้งที่ 1 ภาวะรอพินิจครั้งที่ 2 และภาวะรอพินิจครั้งที่ 3

1.2.1 ภาวะรอพินิจครั้งที่ 1 ได้รับเมื่อนักศึกษาเรียนครบสองภาคการศึกษาแล้ว ได้ดัชนีสะสมตั้งแต่ 1.50 เป็นต้นไป แต่ไม่ถึง 2.00 (1.50-1.99)

1.2.2 ภาวะรอพินิจครั้งที่ 2 ได้รับเมื่อนักศึกษาเคยได้รับภาวะรอพินิจครั้งที่ 1 ในภาคเรียนที่ผ่านมาแล้วและในภาคเรียนนี้ นักศึกษาได้ดัชนีสะสมตั้งแต่ 1.70 เป็นต้นไปแต่ไม่ถึง 2.00 (1.70-1.99)

1.2.3 ภาวะรอพินิจครั้งที่ 3 ได้รับเมื่อนักศึกษาเคยได้รับภาวะรอพินิจครั้งที่ 2 ในภาคเรียนที่ผ่านมาแล้วและในภาคเรียนนี้ นักศึกษาได้ดัชนีสะสมตั้งแต่ 1.90 เป็นต้นไปแต่ไม่ถึง 2.00 (1.90-1.99)

1.3 การฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษา

นักศึกษาที่ได้รับภาวะรอพินิจแล้วนั้น ต้องระมัดระวังในการเรียน ต้องทำดัชนีสะสมให้ได้ไม่ต่ำกว่าระเบียบที่วางไว้ดังนี้

1.3.1 นักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย เป็นภาคแรก ต้องทำดัชนีสะสมให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1.00

1.3.2 นักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ครบสองภาคการศึกษาแล้ว ต้องทำดัชนีสะสมให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1.50 จึงจะไม่ฟื้นสภาพ

การเป็นนักศึกษา หากได้ดัชนีสะสมเกิน 1.50 (1.51-1.99) แต่ไม่ถึง 2.00 จะได้รับภาวะรอพินิจครั้งที่ 1

1.3.3 นักศึกษาที่ได้รับภาวะรอพินิจครั้งที่ 1 ในภาคการศึกษาที่ผ่านมาแล้ว และในภาคการศึกษานี้ จะต้องทำดัชนีสะสมให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1.70 จึงจะไม่พ้นสภาพการเป็นนักศึกษา หากได้ดัชนีสะสมเกิน 1.70 (1.71-1.99) แต่ไม่ถึง 2.00 จะได้รับภาวะรอพินิจครั้งที่ 2

1.3.4 นักศึกษาที่ได้รับภาวะรอพินิจครั้งที่ 2 ในภาคการศึกษาที่ผ่านมาแล้ว และในภาคการศึกษานี้ จะต้องทำดัชนีสะสมให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1.90 จึงจะไม่พ้นสภาพการเป็นนักศึกษา หากได้ดัชนีสะสมเกิน 1.90 (1.91-1.99) แต่ไม่ถึง 2.00 จะได้รับภาวะรอพินิจครั้งที่ 3

1.3.5 นักศึกษาที่ได้รับภาวะรอพินิจครั้งที่ 3 ในภาคการศึกษาที่ผ่านมาแล้ว และในภาคการศึกษานี้จะต้องทำดัชนีสะสมให้ได้ไม่ต่ำกว่า 2.00 จึงจะไม่พ้นสภาพการเป็นนักศึกษา

2. งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านภูมิหลัง และองค์ประกอบด้านจิตวิทยา

2.1 เลกส์ารและงานวิจัยเกี่ยวกับเพศ

แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับแล้วว่า เพศหญิง และเพศชาย มีความแตกต่างทางสรีระวิทยา ส่วนความแตกต่างทางพฤติกรรมนั้นขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม บางวัฒนธรรมถือว่าผู้ชายเก่งกว่าผู้หญิงทุกด้าน แต่บางวัฒนธรรมถือว่าผู้หญิงมีความสามารถทำอะไรได้ทุกอย่างเหมือนผู้ชาย (สุรางค์ วัลลวระกุล, 2533 : 105) ในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย จะมีการรับนักศึกษาทั้งเพศหญิงและเพศชาย ให้ได้มาใช้ชีวิตร่วมกัน รู้จักการแลกเปลี่ยน ปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน ในปี พ.ศ. 2504 สุรางค์ วัลลวระกุล (2504 : 2-19) ได้สำรวจปัญหาของนักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 9 ด้าน ในระหว่างปี พ.ศ. 2503-2504 ได้ผลดังนี้คือ ด้านครอบครัว นักศึกษาชาย ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาหญิงในเรื่องความสัมพันธ์กับบิดา มารดา เศรษฐกิจของครอบครัว ด้านบุคลิกภาพ นักศึกษาต้องการเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มักมีความกังวลใจในเรื่องต่าง ๆ

ลังเลใจในการตัดสินใจ ด้านการคบเพื่อนต่างเพศ นักศึกษาหญิงต้องการ
 คบเพื่อนในฐานะเพื่อน ด้านการคบเพื่อนเพศเดียวกัน ไม่พอใจที่เพื่อนแบ่ง
 ชั้นวรรณะ ด้านการเรียน นักศึกษาชายมีปัญหาในเรื่องวิธีการเรียนของตนเอง
 ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน ส่วนนักศึกษาหญิงมีปัญหาเรื่องหนึ่งบรรรอาจไม่เข้าใจ
 ด้านการเงิน นักศึกษาชายมีปัญหาว่านักศึกษาหญิง และต้องการมีรายได้
 ขณะศึกษา ด้านสุขภาพ นักศึกษาชายมีปัญหาว่าเพศหญิง ด้านที่อยู่อาศัย
 นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีที่พักและสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ไม่สะดวกใน
 การเรียนมีเสียงรบกวน การเดินทางมาเรียนลำบาก ด้านความสัมพันธ์กับ
 อาจารย์ นักศึกษาหญิงรู้สึกว่า อาจารย์มีความเป็นกันเองน้อย อาจารย์ไม่มี
 เวลาให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อขอคำปรึกษา และนักศึกษาเองก็ลำบากใจ ที่จะ
 ปรับตัวให้เข้ากับอาจารย์ ต่อมาในปีการศึกษา 2505 (สมบัติ โขษิตธรรม,
 2507 อ้างใน สืบพงศ์ จินดาพล, 2533 : 23) ได้ศึกษาปัญหาของนักศึกษา
 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร สำรวจปัญหา 10 ด้าน ได้แก่ ด้าน
 ครอบครัว ด้านบุคลิกภาพ ด้านการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการคบเพื่อนเพศ
 เดียวกัน ด้านการเรียน ด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านที่พักอาศัย ด้านการ
 เดินทางมาหาวิทยาลัย และด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์ พบว่า นักศึกษา
 ชายมีปัญหาว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1 มีปัญหามากที่สุด
 และนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2 มีปัญหามากที่สุด นอกจากนี้ ในการศึกษาองค์
 ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
 วิทยาลัยวิชาการศึกษา พบว่า เพศเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนเช่นเดียวกับการวิจัยของ หลุทพันธ์ วงษ์ธานี (2523 อ้างใน
 สมใจ ศรีสินรุ่งเรือง, 2529 : 12) ซึ่งพบว่า เพศเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีใน
 การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และในมหาวิทยาลัยภูมิภาค สัมพันธ์
 พันธุ์พุก (2519 อ้างใน อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ, 2531 :
 13) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับลักษณะการสำเร็จ ของ
 นักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค โดยเปรียบเทียบระหว่าง มหาวิทยาลัย
 ขอนแก่นกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่านักศึกษาหญิงมีโอกาสสำเร็จการศึกษา
 ตามกำหนดเวลามากกว่าเพศชาย ตรงกับงานวิจัยของ จิตราภา กุลทบุตร

(2523 : 48) เพศ มีความสัมพันธ์กับการสำเร็จของนักศึกษามหาวิทยาลัย
ภูมิภาค นักศึกษาหญิงสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลามากกว่าเพศชาย ส่วน
งานวิจัยที่สนับสนุนผลงานครั้งนี้ได้แก่ งานวิจัยของ เสาวลีย์ ศิววัฒน์ (2520
อ้างใน อรพินทร์ ชุชม และอัจฉรา สุขารมย์, 2531 : 13) ได้ศึกษากับ
นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย พบว่านักศึกษาชายมีโอกาสสำเร็จการศึกษา
หลังกำหนดเวลา และออกกลางคันสูงกว่านักศึกษาหญิง ในการศึกษาความ
สัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบ
เบ็ดเสร็จนั้น วิเชียร เกตุสิงห์ (2522 : 104) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มี
อิทธิพลต่อการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิง
มีส่วนสอบคัดเลือกได้มากกว่านักศึกษาชาย ในปีเดียวกันได้มีการเปรียบเทียบ
เทียบปัญหาส่วนตัวระหว่างนักศึกษาปีสุดท้ายที่จะสำเร็จการศึกษา ตามกำหนด
เวลาของหลักสูตรและผู้สำเร็จการศึกษาหลังเวลาของหลักสูตร ในกา
รศึกษากลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาหลังกำหนดเวลาของหลักสูตร ได้ผลว่านักศึกษา
ชายมีปัญหาส่วนตัวมากกว่านักศึกษาหญิง ในเรื่องเพศและการเงิน ส่วนใน
กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตร นักศึกษาชายก็ปัญหา
ส่วนตัวมากกว่านักศึกษาหญิง ในเรื่องการเงินและเพศ แต่มีปัญหาในเรื่อง
อารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเองน้อย

ในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ

(2527 : 23-24) ได้กล่าวถึงนักศึกษาในมหาวิทยาลัยว่า นักศึกษาหญิง
มีจำนวนน้อยกว่านักศึกษาชาย คือร้อยละ 46 ในขณะที่นักศึกษาชายมีจำนวน
เข้าศึกษาร้อยละ 54 และในปีนี้ได้มีการศึกษาปัญหาของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย
และการให้คำบริการคำปรึกษาแนะแนว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 10 แห่ง และอาจารย์แนะแนว
มหาวิทยาลัยละ 1 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจปัญหา ซึ่งสร้างขึ้นเอง
ตามแนวของแบบสำรวจปัญหามุนนีย์ ฟอรัมซี ได้ผลสรุปว่า นักศึกษาชายมี
ปัญหามากกว่านักศึกษาหญิง ในด้านการเงินกิจกรรมและการพักผ่อนหย่อนใจ
ส่วนนักศึกษาหญิงมีปัญหาว่านักศึกษานักเรียนชายในด้านสุขภาพ อารมณ์และ
ความรู้สึกเกี่ยวกับตน

นอกจากนี้ ได้มีผู้เปรียบเทียบภูมิหลังและปัญหาส่วนตัวของนักศึกษากวาระรอพินิจกับนักศึกษาสภาพปกติ จุดีาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาที่มีภาวะรอพินิจส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชาย (วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : ๗) และไม่นานนี้เอง ละอองทิพย์ เดมะ (2530 : 156-160) ได้เปรียบเทียบลักษณะนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำแนกตามสาขาวิชา โดยศึกษากับนักศึกษาลีกสตรีปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2530 โดยศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษา 7 ด้าน คือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความสัมพันธ์กับสังคมและการเข้าสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านศาสนา ด้านความมั่นใจในตนเองและรู้จักตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 427 ราย เครื่องมือใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักศึกษา ตอนที่ 2 เกี่ยวกับลักษณะสภาพหรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงของนักศึกษา ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นผลการวิจัยที่สนับสนุนด้านเพศ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนงานวิจัยของ นันทนา รัตนอาภา (2526 อ้างใน อรนิษฐ์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมภ์, 2531 : 13) พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับ การสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลา และหลังกำหนดเวลา สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้ คาร์ร (Carr, 1956 อ้างใน วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : 17) ศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟลอริดา พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรื้อรังดี เป็นนักศึกษา เพศหญิงมากกว่าเพศชาย และในการศึกษาบุคลิกภาพของนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน จำนวน 246 คน พบว่า นักศึกษาชายมีความต้องการการเข้าใจตนเองและผู้อื่นสูงกว่านักศึกษากลุ่มบรรทัดฐาน (Hamacheck and Mori อ้างใน มนุญ ปั่นเจริญ, 2522 : 29) นอกจากการศึกษาถึงบุคลิกภาพของนักศึกษาแล้ว เอ็ดเวิร์ด (Edwards, 1959 : 10) ได้ศึกษาบุคลิกภาพด้านความต้องการของนักศึกษาชาย-หญิง ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่อายุไม่เกิน 16 ปี ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความต้องการต่างกันคือ นักศึกษาชายมีความต้องการในด้านผลสัมฤทธิ์ การพึ่งตนเอง

การมีอำนาจเหนือผู้อื่น การคบเพื่อนต่างเพศ การก้าวร้าวผู้อื่น แต่จะน้อยกว่า นักศึกษาหญิงในด้านความต้องการของผู้อื่น การมีไมตรีสัมพันธ์ การเข้าใจตัวเองและผู้อื่น การยอมรับผิดและช่วยเหลือผู้อื่น ส่วนบุคคลทั่วไป ปรากฏว่า เพศชายมีความต้องการมากกว่าเพศหญิง ในด้านความต้องการการแสดงออก การพึ่งตนเอง การมีอำนาจเหนือผู้อื่น การคบเพื่อนต่างเพศและการก้าวร้าว น้อยกว่า ความต้องการทางด้านของผู้อื่น ความมีระเบียบ มีมนุษยสัมพันธ์ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น

ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 อีเบอร์เลน (Eberlein 1970, อ้างใน ประถมมาศ ศรีวิธ, 2530 : 31) ได้ทำแบบสอบถาม EPPS (Manual for the Edwards Personal Preference Schedule) ใช้ในการศึกษาบุคลิกภาพ ด้านความต้องการ 15 ด้าน โดยศึกษากับครูหญิงในโรงเรียนประถมศึกษารัฐมิชิแกน จำนวน 293 คน แล้วนำผลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติของ เอ็ดเวิร์ด ซึ่งเป็น เพศเดียวกัน ผลคือ กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้มีความต้องการสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ทาง ด้านความต้องการ การแสดงออก การเป็นอิสระการเข้าใจตนเอง และผู้อื่น การคบเพื่อนต่างเพศ ส่วนงานวิจัยของ เอลเซอโรด (Elseroad, 1972 : 103 อ้างใน อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์, 2531 : 13) ซึ่งศึกษากับนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ ปี ค.ศ. 1969-1970 พบว่า เพศไม่มีผลต่อคะแนนเฉลี่ย สะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แต่อย่างใด

แอสติน (Astin 1978 อ้างใน สิบพงค์ จินดาพล, 2533 : 28) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาและพบว่า นักศึกษาหญิงโดยเฉพาะ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่าชาย และมีแนวโน้มจะออกกลางคัน มากกว่านักศึกษาชาย เร็ว ๆ นี้ แมคโคบีและแจคกิน (Maccoby and Jacklin 1983 : 1-120 อ้างใน สุรางค์ ใศวตระกูล, 2533 : 105) ได้ศึกษาความ แตกต่างระหว่างเพศพบว่า เพศชายมีความสามารถหรือพฤติกรรมดีกว่าเพศหญิง 3 ประการ คือ 1. เพศชายมีความสามารถจำรูปทรงสิ่งของต่าง ๆ ได้ดี 2. เพศชายมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ 3. เพศชายแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว มากกว่าเพศหญิง

2.2 เลกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับอายุ

เนื่องจากนักศึกษาที่อยู่ในมหาวิทยาลัยมีอายุระหว่าง 17-18 ปีขึ้นไป แล้วจะสิ้นสุดลงประมาณ 23-24 ปี ทั้งนี้แล้วแต่หลักสูตรที่เลือกศึกษา จากตัวอย่างของประเทศไทยในปี 1975 มีจำนวนผู้สอบเข้าทั้งหมดที่มีอายุ 18 ปี ร้อยละ 35.97 และอายุ 19 ปี ร้อยละ 30.01 (ไพฑูริย์ สีนลาวัฒน์, 2524 : 38) และในการศึกษาเรื่องอายุนั้น ได้มีผู้ศึกษาไว้มากมาย โดยเฉพาะอายุกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังเช่น งานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2514 : 49-60) ซึ่งศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา มีความสัมพันธ์กับอายุของนักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่มีอายุน้อย จะได้คะแนนเฉลี่ยสะสมสูง นักศึกษาที่อายุมากจะได้คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2523 จิตราภา กุลทลบุตร (2523 : 48) ได้ศึกษากับนักศึกษاپริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในลักษณะที่ ถ้านักศึกษากลุ่มอายุน้อยแล้วจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในขณะที่นักศึกษากลุ่มที่มีอายุมากจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สูงนัก ผลการวิจัยของสองท่านสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณีย์ อุกุมพร (2527 : 63) ซึ่งศึกษากับนักศึกษามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในเรื่องอายุ ชีรศักดิ์ ศรีพรวิสิฐ (2515 : 70) ได้กล่าวถึง นักศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 19 ปี ขึ้นไปว่าจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่านักศึกษากลุ่มอื่น ปีเดียวกันนี้ สุวิทย์ สมานมิตร (2515 อ้างใน วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : 11) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน นอกจากนี้ กรรณิการ์ พินศิริกุล (2521 : 57) ได้สำรวจปัญหาทางการเรียน สังคมและส่วนตัวของนักศึกษาสารพัดช่างในกรุงเทพฯ ได้ข้อสรุปว่า นักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 17-20 ปี จะมีปัญหาด้านการเรียนและสังคมมากกว่า นักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 21-39 ปี ในทางจิตวิทยา วรศักดิ์ เนียรชอบ และ

สุจริต เพ็ชรชอบ (2522 : 568) ได้กล่าวถึงวัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 17 ปีว่าจะมีความวิตกกังวล และบุคลิกภาพด้านการเก็บตัวในระดับต่ำ แต่จะมีบุคลิกด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ความเข้มแข็ง การพึ่งตนเองในระดับสูง และวัยรุ่นชายจะมีความต้องการ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น ศศิธร มั่นสงวน (2528 อ้างใน วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : 12) ได้สนใจศึกษาเปรียบเทียบภูมิหลังของบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า อายุ ราชได้ขณะศึกษา วุฒิเดิมก่อนเข้าศึกษา ลำดับที่การมีบุตร จำนวนพี่น้องที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องที่ได้รับนักศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือเทียบเท่า ระดับการศึกษาบิดามารดา เป็นตัวแปรที่ไม่สามารถจำแนกกลุ่มของบัณฑิต ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 วันชาติ อ่วมแจง (2529 : 5) ได้เปรียบเทียบภูมิหลังและปัญหาส่วนตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ที่มีสภาพปกติและสภาพภาวะรอพิณิจในเรื่องอายุ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-22 ปี

สำหรับงานวิจัยเรื่องอายุในต่างประเทศ ได้แก่ งานวิจัยของ เดนนีส (Dennis 1981:1508-A) พบว่า อายุของนักศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้นักศึกษา มีความแตกต่างกันในด้านความสำเร็จทางการศึกษา กล่าวคือ นักศึกษาที่มีอายุมากจะมีความสำเร็จในการศึกษามากกว่านักศึกษาที่มีอายุน้อย ส่วน เอลเซอโรด (Elseroad 1972 อ้างใน อรพินท์ ชูชม และ อัจฉรา สุขารมภ์, 2531 : 13) ศึกษาข้อมูลส่วนตัวด้าน เพศ อายุ พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนในภาคแรกของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชั้นปี

ชีวิตนักศึกษานิมหาวิทยาลัยนั้น ครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่วัยรุ่นตอนปลาย หรือผู้ใหญ่ตอนต้น ไปจนถึงการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่ ชีวิตนิมหาวิทยาลัยจึงเป็นชีวิตที่มีการพัฒนาบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ใดก็ตามไป เมื่อเข้าศึกษานิมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ นักศึกษาจะมีบุคลิกภาพที่ไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อจบแล้วจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองค่อนข้างแน่นอน

ส่วนการศึกษาลักษณะนักศึกษาของไทย ลักษณะเด่นที่ค้นพบตรงกันคือ นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและพฤติกรรมค่อนข้างมากในชีวิตมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา การสำรวจทัศนคติของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่จบการศึกษาในปี พ.ศ. 2521 ของไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2522 : 64) ได้ข้อคิดว่า นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายในการศึกษาชัดเจนขึ้น โดยก่อนเข้าศึกษา นักศึกษาก็มีความตั้งใจว่า เมื่อเข้าศึกษาแล้วต้องค้นคว้าหาความรู้หาประสบการณ์ เพื่อเขาไปใช้ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษา คือ อันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นในทัศนคติที่กว้างขึ้น ในประเทศไทย ทองเวียน อมรชกุล (2525 : 38-39) ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ จึงได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนักศึกษาโดยจำแนกตามชั้นปี ทำให้ทราบลักษณะของนักศึกษามแต่ละชั้นปีดังนี้คือ

นักศึกษารุ่นปีที่ 1 มีความรู้สึกทั่วไป กลัว คั่นเค้น สนใจในการเรียนและความสำเร็จการศึกษา มีกิริยาท่าทางสุภาพ เรียบร้อย ซื่อสัตย์สุจริต มีความผูกพันกับเพื่อน และเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทนักศึกษารุ่นปีที่ 1 นี้ มีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือ มีความต้องการเข้าใจตนเอง (Self-Understanding) ตลอดจนแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง (Self-Identity)

นักศึกษารุ่นปีที่ 2 เริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจในมหาวิทยาลัย บางครั้งรู้สึกเฉย ๆ ไม่อินตึนร้างกับสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัยมีการร่วมกลุ่มจนเกิดวัฒนธรรมเพื่อนฝูง (Peer Culture)

นักศึกษารุ่นปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตนสูง มีความคิดไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน ทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีลักษณะของความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งข้อวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยคล้ายนักศึกษารุ่นปีที่ 2

นักศึกษารุ่นปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เริ่มไม่สนใจในวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของนักศึกษา (Student Culture) ไม่ค่อยชอบรับระเบียบประเพณีของนักศึกษา

ด้วยกัน ส่วนใหญ่แล้วจะสนใจเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ชีวิตภายหลังการสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว

การศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นเหตุหนึ่งที่จะหล่อหลอม
และเปลี่ยนแปลงให้ผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชานั้น ๆ มีลักษณะหรือพฤติกรรม
ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปหรือร่วมกันได้ แม้ว่าผู้ศึกษาจะมีลักษณะที่คล้าย
หรือแตกต่างกันมาก่อน เอนทวิสเทล (Entwistle อ้างถึงใน วิลลภา
เทพหัสดิน ๗ อุษยธา, 2524 : 62-63) ได้ศึกษาลักษณะนักศึกษา
ในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ข้อสรุปที่น่าสนใจคือ นักศึกษาสาขาอักษรศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มีลักษณะด้านภาษาดี คำนิยมทางสุนทรียศาสตร์สูง
เหตุผลเชิงชบชาติ รุนแรง มีบุคลิกภาพไม่แน่นอน เจ้าอารมณ์ ไม่ค่อยมี
เหตุผลในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์มีความ
สามารถทางด้านคิดคำนวณสูง มีอารมณ์มั่นคง มีระเบียบแบบแผนมีคุณค่า
ทางสุนทรียศาสตร์ต่ำ แต่ความคิดทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจสูง
มีทักษะทางสังคมค่อนข้างไปทางอนุรักษนิยม ส่วนนักศึกษาสังคมศาสตร์
มีลักษณะใจค่อนข้างแคบ ไม่ค่อยมีกใหญ่โตสูงมีคุณค่าทางศาสนาต่ำ
เจ้าปัญญา เฉียบคม สนใจการเมืองและเศรษฐกิจ

จะเห็นว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย จะมีการปรับตัว
เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เริ่มตั้งแต่แรกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
ในชั้นปีต่าง ๆ นั้น ได้มีผู้เปรียบเทียบปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาระหว่าง
นักศึกษาชั้นปีสุดท้าย ที่จะสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตร
กับนักศึกษาผู้ที่สำเร็จการศึกษา หลังกำหนดเวลาของหลักสูตร ทำให้
ทราบว่านักศึกษาปีสุดท้ายที่สำเร็จการศึกษาหลังกำหนดเวลาของหลักสูตร
มีปัญหาส่วนตัวมากกว่านักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของ
หลักสูตร และในมหาวิทยาลัยทางภาคเหนือ ศิริลักษณ์ เทพหัสดิน ๗ อุษยธา
(2523 : 46) ศึกษาปัญหานักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อปีการศึกษา
2522 พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีปัญหาน้อยกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยเฉพาะ
เรื่องการเงิน ส่วนในภาคกลางที่มหาวิทยาลัยศิลปากร วิชาเขตนพระราชวัง
สนามจันทร์นครปฐม ทวีป ศิริวิเศษ และสมภพพร สุขอนันต์ (2527 : 114)

ได้ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 พบว่า การปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านสุขภาพร่างกาย ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านการปรับตัวในครอบครัว และในภาคเดียวกันที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 38) ได้สำรวจปัญหาในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยวิธีสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ขึ้นปีละ 20-25 คน พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีปัญหาการปรับตัวในด้านความมั่นใจในตนเอง ไม่ค่อยมีเพื่อนไม่กล้าตอบปัญหาต่าง ๆ ต้องการการเอาใจใส่ดูแลจากอาจารย์ยังปรับตัวด้านการเรียนไม่ค่อยได้ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น คล่องแคล่วขึ้น แต่ยังมีปัญหาในเรื่องการลงทะเลเบียนและการเรียน

ต่อมา ละอองทิพย์ เมาะ (2532 : 3) ได้สนใจศึกษาลักษณะของนักศึกษาเฉพาะชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร โดยจำแนกตามสาขาวิชา วิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของนักศึกษารวม 7 ด้าน ได้แก่ ด้านแสวงหาความรู้ ด้านความคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบประเพณีด้านศาสนา ด้านความมั่นใจในตนเองและรู้จักตนเอง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะด้านศาสนาและการแสวงหาความรู้น้อยกว่าด้านอื่น ต่อมาในภาคใต้ที่สงขลา สืบพงศ์ จินดาพล (2533 : 9) ศึกษาปัญหาด้านการเรียน และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา โดยศึกษานักศึกษาปกติและภาคสมทบ หลักสูตร 4 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มีปัญหาด้านการเรียนและการปรับตัว ไม่แตกต่างกัน

ในต่างประเทศ แพลนก์ (Plant, 1965 : 67-75 อ้างใน ละอองทิพย์ เมาะ, 2532 : 19) ได้ศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษา โดยศึกษาในกลุ่มนักศึกษาวิทยาลัยซาน โฮเซ่ (San Jose State College) กับคนกลุ่มหนึ่งที่มีคุณภาพในระดับเดียวกัน แต่ไม่ได้เข้าศึกษาในวิทยาลัยพบว่า พฤติกรรมการมีใจกว้าง อดทน ความเชื่อเกิดขึ้นกับทั้งสองกลุ่ม แต่ในกลุ่มนักศึกษาในวิทยาลัย พบว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงในตัว

นักศึกษาจะเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เข้าศึกษาในวิทยาลัย คือนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 ต่อมา บราวน์ (Brown, 1967 อ้างใน พรชูลี อาชวอำรุง 2525 : 252) กล่าวถึงการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาว่า นักศึกษาจะรับเอาประสบการณ์ต่าง ๆ มาผสมผสานกันเวลาที่เข้าในสถาบันเป็นช่วงที่มีการพัฒนาการเกิดขึ้นในตัวนักศึกษา โปรแกรมในการศึกษา จะส่งผลต่อประสบการณ์ของนักศึกษา นักศึกษาจะมีความเข้มแข็งเฉพาะตนเองเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ต่อการศึกษานักศึกษาในมหาวิทยาลัย ดูเหมือนจะต้องมีความอดทนมากขึ้นในระหว่างการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงนี้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับในมหาวิทยาลัย หรือเป็นการพัฒนาไปตามวัยของนักศึกษาเอง ที่มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด คอลลินส์ (Collins 1976 อ้างใน กระฉีกการพัฒนาศิริกุล, 2521 : 11) ได้ศึกษานักศึกษาต่างชาติ พบว่า นักศึกษาค้างชั้นปีมีปัญหาต่างกัน

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอันดับที่ในการเลือกคณะเข้าศึกษา

จากระบบการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีอันดับให้เลือกถึง 6 อันดับ ทำให้การสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย บางคนก็สอบได้ในวิชาที่ตนไม่ชอบ ไม่ถนัด ขาดความเอาใจใส่ในการเรียน มุ่งคิดแต่จะสอบใหม่ในปีหน้าหรือปีถัดไป ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการเรียนการสอนในปัจจุบัน (สุภัทญา สิริตันติกกร, 2524 : 35) การเรียนในปัจจุบันจึงเรียนไม่ได้ผล เวลาสูญเปล่า และในการศึกษาองค์ประกอบบางประการ ที่มีผลต่อการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปีการศึกษา 2509 พบว่า นักศึกษาที่เรียนไม่สำเร็จ ส่วนใหญ่มีอันดับที่ในการสอบเข้าตั้งแต่ปานกลางถึงล่างสุดของอันดับ (ธาดา ถนัดช่าง, 2516 : 143-145) อันดับที่ในการเลือกคณะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกัน สุวิทย์ สมนามิตร (2515 : 94-96 อ้างใน สมใจ

No. 196
DATE RECEIVED 2538
CALL

10/15/87
10/15/87

ศรีสินรุ่งเรือง, 2529 : 14) ได้ศึกษาไว้ได้ผลว่า นักศึกษาที่เลือกคณะที่กำลังศึกษาเป็นอันดับแรก ๆ มักจะมีผลในการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เลือกคณะเข้าศึกษาเป็นอันดับสุดท้ายหรือรองสุดท้าย

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของพรทิพย์ ภาวจักร (2524 : 26 อ้างใน วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : 12) ซึ่งได้ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 พบว่า เพศ คณะ จำนวนครั้งในการสอบเข้า ลำดับที่ในการเลือกคณะเข้าศึกษา และจำนวนเงินที่ได้รับแต่ละเดือน เป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หลังจากนั้นไม่นาน อัญญา ภรตนิคพันธ์ (2527 : 67) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอันดับการเลือก และคะแนนสอบคัดเลือกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ข้อสรุปเช่นเดียวกับงานวิจัยที่ผ่านมาคือ อันดับที่การเลือกคณะเข้าศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 15-23) เป็นผู้ที่หนึ่ง ที่ให้ความสนใจและกล่าวถึงปัญหาของนักศึกษาว่า เนื่องจากจำนวนนักศึกษามีมากขึ้น จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายด้าน และความวิตกกังวลต่อการสอบคัดเลือก จัดเป็นปัญหาที่สำคัญประเด็นหนึ่ง เนื่องจากนักเรียนจำนวนหนึ่งที่สอบเข้าได้นั้น โดยเฉพาะสาขาสังคมศาสตร์ ส่วนใหญ่มักจะเข้าไม่ได้ตามคณะที่ตนหวังไว้และพอใจ เพราะผู้สมัครเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น มีสิทธิหรือโอกาสเลือกคณะและสถาบันถึง 6 อันดับ เป็นเหตุให้ผู้สมัครพยายามเลือกคณะหรือสถาบันที่ตนคิดว่าสามารถสอบเข้าได้มากกว่าความถนัดและความสนใจที่ตนมี เมื่อเข้าศึกษาในคณะที่ตนไม่พึงประสงค์ จึงไม่สนใจศึกษาค้นคว้า เกิดความท้อถอย ซากแรงใจ ไม่พร้อมที่จะเรียน มุ่งคิดแต่จะสอบใหม่ และเมื่อเรียนไปได้ถึงหนึ่งภาคการศึกษา ก็สอบตกเป็นส่วนใหญ่เมื่อเรียนไปจนถึงภาคการศึกษาที่ 2 ความคิดที่มุ่งจะสอบใหม่ลดน้อยลง แต่ผลการเรียนซึ่งทำไว้ต่ำในภาคการศึกษาที่หนึ่ง จะเป็นตัวลดทำให้ไม่สามารถปรับคะแนนเฉลี่ยให้สูงขึ้นตามเกณฑ์ได้ บางรายถึงกับถูกไล่ออกเพราะผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ มาร์ค (Mark, 1967 :

อ้างใน สมใจ ศรีสินรุ่งเรือง, 2529 : 13) ซึ่งกล่าวไว้ว่านักศึกษาที่
เรียนไม่สำเร็จสาเหตุใหญ่ เนื่องมาจากต้องเรียนในขณะที่ตนเองไม่ได้เลือก
เป็นอันดับแรก

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิลำเนา

การรับนักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกัน
ในหลายด้าน โดยเฉพาะภูมิลำเนาของนักศึกษาจะกระจายในภาคต่าง ๆ
(วารสาร บวรศิริ, 2525 : 22) มหาวิทยาลัยที่เก่าแก่และมีชื่อเสียง
เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เหล่านี้ จึงเป็นที่หวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทุกภาคของประเทศ
เมื่อนักศึกษาสอบได้และมาอยู่ร่วมกัน วัฒนธรรมประเพณีที่ได้รับการปลูกฝัง
มาแต่เดิมของนักศึกษาค้นคนก็ต่างกันย่อมมีปัญหาเป็นธรรมดา เมื่อพิจารณา
จากภูมิลำเนาเดิม ก็ปรากฏชัดเจนว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้าเรียนใน
มหาวิทยาลัย มีภูมิลำเนามาจากภาคกลาง รองลงมาเป็นภาคใต้ และ
ภาคเหนือ ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้สอบเข้าเรียนได้น้อย
(ไพฑูริย์ สีนลาวัฒน์, 2525 : 53)

จากการศึกษาของ พูนผล สุวรรณรัตน์ (2512 อ้างใน ประคอง
จันทร์กอบ, 2531 : 26) ซึ่งได้ศึกษานักเรียนในเมืองหลวง พบว่า มีความ
สามารถในการเข้าสังคม มีความมั่นคงทางอารมณ์ ดีกว่านักเรียนในต่างจังหวัด
เช่นเดียวกับ มัญชวี บุณนาค (2513 อ้างใน พวงสร้อย วรรณกุล, 2522 : 65)
พบว่า บุคลิกภาพของเด็กในกรุงเทพมหานครดีกว่าเด็กในต่างจังหวัด ในด้าน
สติปัญญา ความมั่นคงในตนเองและอารมณ์ ส่วนเด็กต่างจังหวัดจะมีความวิตก
กังวลสูงกว่าเด็กในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ก็มีงานวิจัยของ สุวิทย์ สมานมิตร
(2515 อ้างใน สมใจ ศรีสินรุ่งเรือง, 2529 : 15) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
กับนักศึกษาด้านภูมิลำเนาสามารถแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนา
อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่านักศึกษาที่มา
จากภาคอื่น ๆ การวิจัยครั้งนี้พอสรุปได้ว่า ภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน นอกจากมีผล

ต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตแล้ว ยังส่งผลต่อเนื่องไปถึงความสามารถทางสติปัญญา ด้วย มีผู้ศึกษาต่อไปอีกว่า วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน ได้แก่ วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร และวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัด มีความขัดแย้งกับพ่อแม่ ไม่แตกต่างกัน (วาสนา อัมโษษฐ์, 2518 : 77) ที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา พวงสร้อย วารกุล (2522 : 85) ได้เปรียบเทียบสภาพปัญหา ในด้านการปรับตัวของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา พบว่า โดยส่วนรวมแล้ว นักศึกษาในกรุงเทพมหานครและนักศึกษาในจังหวัดสงขลา มีสภาพปัญหาในการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักศึกษาในจังหวัดสงขลา มีสภาพปัญหา ในด้านการปรับตัวมากกว่านักศึกษาในกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาค สมใจ ทิพย์พงษ์ (2512 : 45) พบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยภูมิภาค มีปัญหาทางการเงิน และการปรับตัว มากกว่านักศึกษาในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาเรื่อง สมการที่เหมาะสมในการทำนุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิตระหว่างปีการศึกษา 2517-2521 พบว่า ภูมิลำเนาเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (จิตราภา กุลทลบุตร, 2523 : 44) นอกจากนี้ การศึกษามิถุนันต์ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีที่อยู่อาศัยภายในและภายนอกแหล่งเสื่อมโทรมแขวงคลองเตย พบว่า นักเรียนที่มีที่อยู่อาศัยภายในแหล่งเสื่อมโทรมแขวงคลองเตย มีบุคลิกภาพด้านการมองตนเองต่ำ มีอาการทางโรคประสาท มีแนวโน้มที่จะต่อต้านสังคมสูงกว่านักเรียน ที่มีที่อยู่อาศัยนอกแหล่งเสื่อมโทรม (รุ่งทิวา จันทศิริ, 2525 : 82-85)

ในปีการศึกษา 2529 วันชาติ อ่วมแจง (2529 : 15)

ได้เปรียบเทียบภูมิหลังและปัญหาส่วนตัว ของนักศึกษากวาระรอนินิจและนักศึกษาปกติ พบว่า ลักษณะภูมิหลังของนักศึกษากวาระรอนินิจ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร และขณะศึกษาพักกับบิดามารดา หลังจากนั้นอีก 1 ปี นราธร ศรีประสิทธิ์ (2530 : 126) ศึกษาปัจจัยทางสังคมและทางจิตวิทยา ที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2528 โรงเรียนหอวังและสามเสนวิทยาลัย ได้ผลดังนี้ นักเรียนวัยรุ่นชายและนักเรียนวัยรุ่นหญิงมีความเครียดต่างกัน นักเรียนที่

ครอบครัวมีปัญหาเกี่ยวกับรายได้ มีความเครียดต่างจากนักเรียนที่ครอบครัวไม่มีปัญหาเกี่ยวกับรายได้ และจากการศึกษาภูมิหลังของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่ออกกลางคืน พบว่า ในด้านภูมิฐานะ นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงและภาคใต้ มีอัตราการออกกลางคืนที่น้อยกว่าภูมิภาคอื่นเฉลี่ยร้อยละ 12 ของนักศึกษาในภูมิภาคนั้น และนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราของการออกกลางคืนมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ร้อยละ 20-23 ของนักศึกษาในแต่ละภูมิภาคนั้น (นิตยา วุฒิวัย, 2528 : 21)

2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของบิดามารดา

จากการสัมมนาขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ที่กรุงเทพมหานคร เรื่อง การสูญเปล่าทางการศึกษา พบว่า มีเด็กตกชั้นขึ้นมากในเอเชีย คือ สอบผ่านได้ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของเด็กทั้งหมดที่จะสอบตกหรือออกกลางคืน จากผลสรุปสาเหตุสำคัญก็เนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจ และสภาพการศึกษาของพ่อแม่หรือผู้ปกครองอยู่ในระดับต่ำ (Unesco, 1967 อ้างใน ประทุมมาศ ตรีวิธ, 2530 : 2)

ในด้านนี้ไม่มีผู้ศึกษาไว้ชัดเจนนัก คงมีแต่การศึกษาของบิดามารดากับผลสัมฤทธิ์เท่านั้น แต่พอจะสรุปได้ว่า การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาไม่ว่าด้านใด ๆ หากบิดามารดามีการศึกษาก็ย่อมส่งผลถึงบุตรที่จะได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่ ตลอดจนให้ความอบอุ่นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีผู้วิจัยบางท่านได้แก่ บุญชม ศรีสะอาด (2524 : 60) ได้สรุปว่า บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงจะมีประสิทธิภาพ มีความคุ้นเคยกับวิถีศึกษา ความสามารถในการเรียน สามารถแนะนำวิธีเรียน การแก้ปัญหาตลอดจนเทคนิควิธีต่าง ๆ ให้นักบุตรได้มากกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อย ก่อนหน้านี้ จรุงวิรุฬรัตน์ (2521) ได้ศึกษาปัญหาของการออกกลางคืนของนักศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคืนจะมีอายุในช่วง 16-17 ปี สภาพครอบครัวส่วนใหญ่อาศัยบิดามารดาและมาจากครอบครัวที่มีบุตร 5-7 คน

นักศึกษาที่ตกออกนี้จะ เป็นบุตรคนแรก การศึกษาบิดามารดา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา อาชีพที่ประกอบ คือเกษตรกรรม สำหรับการศึกษาของมารดา เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร (2526) ศึกษาองค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางสติปัญญา และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงว่าระดับการศึกษาของมารดา เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความพร้อมทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อรพินท์ ชูชม และคณะ (2527 : 53) ศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา รายได้ อาชีพ มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ส่วนงานวิจัยที่ได้ผลคล้ายกับงานวิจัยที่ผ่านมา ได้แก่ งานวิจัยของ ศศิธร มั่นสงวน (2523 : 59 อ้างใน วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : 12) ศึกษาระดับการศึกษาบิดามารดาและรายได้ของบัณฑิต ในแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ตัวแปรดังกล่าว ไม่สามารถจำแนกกลุ่มของบัณฑิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำออกจากกันได้

ต่อมา เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2514 : 49-57) ศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัว ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของบุตร

ในต่างประเทศฮาร์เลย์ (Harley, 1976 : 42-43-A อ้างใน วันชาติ อ่วมแจง, 2529 : 13) พบว่า การศึกษาบิดามารดาสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ เช่นเดียวกับผลการค้นคว้าของ สเลดจ์ (Sledge, 1976 : 4944 อ้างใน วิเชียร เกตสิงวร, 2522 : 39) ซึ่งพบว่า ระดับการศึกษาบิดามารดาสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ได้ดี นอกจากนี้ คอสเตอร์ (Coster, 1959 : 62 อ้างใน ประทีป ท้าวกัญญา, 2530 : 2) สรุปว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีส่วนส่งเสริมต่อการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก

2.7 เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้เฉลี่ยของบิดามารดา

นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ จึงไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ดังนั้นค่าใช้จ่ายในเรื่องการเรียนและของใช้ส่วนตัวต่าง ๆ จึงได้มาจากรายได้ของบิดามารดา ถ้าบิดามารดามีรายได้สูง บุตรก็สามารถได้รับเงินในการใช้จ่ายอย่างพลเพียงพอ แต่ถ้าบิดามารดามีรายได้ต่ำ ย่อมทำให้บุตรได้รับค่าใช้จ่ายน้อยกว่านั้น บุตรจึงต้องช่วยตัวเอง โดยการหารายได้ด้วยตนเอง เพื่อมาจุนเจือในการเรียน คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2515) ได้เปรียบเทียบองค์ประกอบ ด้านเศรษฐกิจ การปรับตัวและกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ของนักศึกษาชั้นปีการศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2514 ที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำของวิทยาลัยครุภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ มีปัญหาทั้งสามด้าน มากกว่ากลุ่มนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจนอกจากนี้ ได้แก่ รายได้ของครอบครัว เป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของนักศึกษา กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในปีเดียวกัน ได้มีผู้ศึกษาและกล่าวถึงรายได้ของบิดามารดาว่า นักศึกษากลุ่มที่บิดามารดามีรายได้ 0-1,000 บาท มีปัญหาเศรษฐกิจมากที่สุด ส่วนกลุ่มบิดามารดามีรายได้ 2,001-3,000 บาท มีปัญหาน้อยที่สุด สำหรับปัญหาการปรับตัวของกลุ่มนี้ จะมีผลมาจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ คือ เมื่อมีปัญหาด้านเศรษฐกิจก็จะส่งผลให้การปรับตัวไม่ดี (ธีรศักดิ์ ศรีพรวิสิฐ, 2515 : 80-81) จากการศึกษาข้อมูลผู้ที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนได้ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูงสุด รองลงมาคือผู้ที่สอบเข้าได้ในมหาวิทยาลัยของรัฐและวิทยาลัยอาชีวศึกษา ส่วนผู้ที่สอบเข้าได้ในวิทยาลัย พบว่า มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำสุด ในขณะที่เดียวกัน นักศึกษาที่ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีปัญหาการปรับตัวโดยรวม ต่างจากนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและสูง (พวงสวัสดิ์ วารกุล, 2522 : 77) และเร็ว ๆ นี้ นงราม เศรษฐธานี และคณะ (2532 : 1287) พบว่า รายได้ของบิดามารดาของนักศึกษาที่อยู่

ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีรายได้โดยเฉลี่ย 11,687 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ที่สูงกว่าคนอื่น ๆ โดยทั่วไปเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ของเกษตรกรและกรรมกร ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 647 และ 1,524 บาท ตามลำดับแล้ว จะเห็นว่ามีรายได้สูงกว่า 10-20 เท่าตัว

นอกจากนี้ยังมี สุวิมล เค่นสุนทร (2525 : 89-92) ที่ได้ศึกษาตัวแปรทางจิตวิทยา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพฯ พบว่า รายได้ของบิดามารดาสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นคะแนนเฉลี่ยของวิชาบังคับในแผนการเรียนศิลปศาสตร์ได้ดี มีผู้ศึกษาองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาต่ำลง สรุปได้ว่ามีสาเหตุเนื่องมาจาก องค์ประกอบใหญ่ ๆ 2 ด้าน องค์ประกอบด้านแรกคือ ด้านตัวนักศึกษา ได้แก่ สุขภาพ มีโรคประจำตัว มีปัญหาทางอารมณ์หงุดหงิด ซึมเศร้า วิตกกังวลเกินเหตุ และมีปัญหาด้านสติปัญญา องค์ประกอบที่สองคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สภาพบรรยากาศในห้องเรียน กฎระเบียบของโรงเรียน จำนวนครู คุณภาพด้านการสอนปัญหาทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมในสังคม ดั้งเดิมของนักศึกษาสื่อสารมวลชน (สมพร สุกสันธิ์, 2525 : 202-204) และจากการศึกษาความสัมพันธ์ทางภูมิหลังของนักศึกษา กับ สถานภาพของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ รุ่นปีการศึกษา 2528-2530 พบว่า นักศึกษาที่บิดามีอาชีพรับจ้าง พนักงาน ลูกจ้างบริษัท หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งสรุปว่าเป็นผู้มีรายได้น้อย มีอัตราร้อยละของการออกกลางคัน มากกว่านักศึกษาที่มีบิดามีอาชีพรับราชการประกอบธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย เกษตร/ประมง (กองแผนงานมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2533 : 32)

จากการศึกษาของ คาริสัน และแม็คโดนัลด์, (Garrison and McDonald, 1966 : 415 อ้างใน สมใจ ศรีสินรุ่งเรือง, 2529 : 17) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นตัวแปรที่ทำให้เด็กเรียนได้ดีและไม่ดี เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีผลทำให้ขาดประสิทธิภาพ ที่ช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ และการศึกษาของไรท์และบี้น (Wright and Bean, 1974 อ้างใน เพ็ญทิภา นรินทรางกูร

๗ อุตฺตธา, 2533 : 32) พบว่ารายได้อันของครอบครัวเป็นตัวแทนของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสามารถใช้ในการทำนายผลการเรียนของนักศึกษาได้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของเดียร์ (Dear, 1975 : 7675) สรุปว่า รายได้อันของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ย แต่ ความมั่งคั่ง (Karnas, 1975 : 7081 อ้างใน วิเชียร เกตุสิงห์, 2522 : 40) ได้ศึกษาพบผลคล้ายกับการศึกษาข้างต้นคือ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียน แต่ในครอบครัวที่ฮากจน เดลฟ์ (Delph, 1971 อ้างใน มนูญ แต้ณเจริญ, 2522 : 21) พบว่า เด็กจะมีพฤติกรรม การปรับตัวที่ไม่ดี

2.8 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของครอบครัว

การปรับตัวของนักศึกษาโดยทั่วไปจะมีสาเหตุมาจากตัวนักศึกษาเอง และสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และสภาพแวดล้อมทางบ้าน ครอบครัวจัดเป็นสภาพแวดล้อมหนึ่งที่สำคัญมากสำหรับนักศึกษา สมศักดิ์ ประจักษ์ (2506) อ้างใน สิริลักษณ์ เทพหัสดิน ๗ อุตฺตธา, 2523 : 11) ได้สำรวจปัญหาและความต้องการของนักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า นักศึกษากลุ่มใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนและอนาคต รองลงมาได้แก่ ด้านเศรษฐกิจความเป็นอยู่ และปัญหาการปรับตัวในสังคม ส่วน มัลลิกา จิตรสุข (2508) อ้างใน พวงสร้อย วรกุล, 2522 : 11) ได้สำรวจปัญหาและความต้องการของนักศึกษาวิทยาลัยครูอุดรธานี พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงที่มีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกัน แต่มีปัญหาและความต้องการไม่ต่างกัน ส่วน ลวี กาทธี (2512) อ้างใน เพ็ญทิภา นรินทรานุกุล ๗ อุตฺตธา, 2533 : 10) ได้เปรียบเทียบบุคลิกภาพและการปรับตัวในโรงเรียน ของนักเรียนที่มาจากรอบครัวชั้นกลางและชั้นต่ำ พบว่า นักเรียนที่มาจากรอบครัวชั้นกลางได้รับการเลือกจากเพื่อนในห้องเรียน มากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ บรรยากาศของครอบครัวเป็นสิ่งที่มิอาจปฏิเสธได้แก่เด็กมาก ครอบครัวที่

อบอุ่น ประกอบไปด้วยความรักและความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ จะทำให้ลูก ๆ มีความสุข มีความอบอุ่นส่งผลให้สุขภาพจิตดีไปด้วย ปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นน้อย เด็กจึงสามารถปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคมได้ ต่างกับสภาพครอบครัวที่แตกแยก ศิริพร หลิมสวัสดิ์ (2511 : 51) ได้ศึกษาสภาพปัญหาของครอบครัวที่ทำให้ เด็กต้องมาอยู่ในสภาพและบรรยากาศภายในบ้านที่ไม่มีความสุข พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกันบ่อย ต่อมา มีนุชวี บุญนาค (2513 : 145-148) อ้างใน พวงสร้อย วรกุล, 2522 : 85) ได้เปรียบเทียบสภาพสังคมประกิด ของบิดามารดาและบุคลิกภาพของเด็กในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด พบว่า บุคลิกภาพเด็กในกรุงเทพมหานคร ดีกว่าบุคลิกภาพของเด็กในต่างจังหวัด นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มักมีปัญหานี้ในเรื่องเงิน การคบเพื่อน ปัญหาครอบครัวมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (วัฒนา พุ่มเล็ก, 2513 : 97) อ้างใน เพ็ญทิวา นรินทรางกูร ณ อรุณยา, 2533 : 11) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียน ผลการเรียนต่ำกว่าความสามารถจริงในเกณฑ์เฉลี่ย พบว่า มีสาเหตุมาจากปัญหาทางอารมณ์และความคับข้องใจ ซึ่งมีสาเหตุหลายอย่างเช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดี พ่อแม่ไม่ลงรอกกัน (สมทรง สุวรรณเลิศ, 2522 : 1-4) ต่อมา วนิดา มณีสีบุญลอย (2515) อ้างใน ทวีป ศิริวิเศษย์ และสมภพวิทย์ สุขอนันต์, 2527 : 20) ศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ การปรับตัวและกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษาประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2514 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ของวิทยาลัยครูในภาคกลาง พบว่า องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการปรับตัว ขณะเดียวกัน ชูพิน นิสนันต์ (2515 : 75) ศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาที่วิทยาลัยครูในจังหวัดธนบุรี พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ มีปัญหาทางเศรษฐกิจมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ จำนง ผลบุญ (2515 : 97) ซึ่งเปรียบเทียบกรณีเดียวกับนักศึกษาวิทยาลัยครูทางภาคเหนือ แต่ ชีรศักดิ์ ศิริพรวิสิฐ (2515 : 80-81) ศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาในวิทยาลัยครูทางภาคใต้ ส่วน บังอร ชูพงศ์ (2523 : 62) ได้สรุปสภาพปัญหาการปรับตัวของนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีปัญหาในการ

ปรับตัวมากกว่านักเรียนอาชีวศึกษา ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงและปานกลาง ผลการศึกษาได้ผลเช่นเดียวกับ มนุษย์ เป็นเจริญ (2522 : 95) กล่าวถึง นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า จะมีปัญหาสังคมมากกว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เกอกุล ทาสีทธิ และคณะ (2524) ได้ศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ พบว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้แก่ การปรับตัวด้านอารมณ์และสังคม มีทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมถอยหนี สาเหตุของพฤติกรรมมาจากปัญหาครอบครัว เช่น พ่อแม่หย่าร้าง การอบรมเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง มีความขัดแย้งในการเลี้ยงดู ครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำ จะทำให้เด็กมีความวิตกกังวลสูง จิตใจไม่มั่นคง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนเจ้าอารมณ์ บางครั้งมีพฤติกรรมต่อต้านชนิดรุนแรง ก็จะกลายเป็นคนลักขโมย ขอบโกหก (จิตรรา วสุวานิช, 2532 : 79)

ในต่างประเทศ ซีกแมน (Sieglan, 1966 อ้างใน ประวิณ สิ้น เศรษฐกุล และคณะ, 2527 : 4) ศึกษาพฤติกรรมต่อต้านสังคมของเด็กที่ขาดบิดา พบว่า เด็กที่ขาดบิดาจะมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมมากกว่าเด็กที่ไม่ขาดบิดา เช่นเดียวกับการศึกษาของบิลเลอร์ (Biller, 1971) ที่พบว่า เด็กที่เป็นอันธพาลมักพบในเด็กที่ขาดบิดา ส่วน มิลเลอร์ (Miller, 1970 : 260-262) กล่าวว่า ถ้าพ่อแม่เข้มงวดกับลูกมากเท่าใดลูกจะยิ่งเกิดความรู้สึกคับข้องใจ หงุดหงิดมากขึ้น ผลสอดคล้องกับ แคปแลน (Kaplan, 1959 : 188 อ้างใน พวงสร้อย วรกุล, 2522 : 88) กล่าวถึงพ่อแม่ที่เข้มงวดในกฎระเบียบ มักจะทำให้ลูกมีปัญหาทางอารมณ์ มีอารมณ์ไม่มั่นคง รู้สึกกลัว แยกตัวออกจากสังคม ปรับตัวให้อยู่กับผู้อื่นไม่ได้ แต่ถ้าพ่อแม่ดูแลลูก ให้ความรักและรับฟังความคิดเห็น เด็กจะมีความรับผิดชอบสูง มีสุขภาพจิตดี สามารถปรับตัวได้ดี

ต่อมา บาร์คเกอร์ (Barker, 1977) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดา พบว่า ครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่สุด เด็กจะเรียนรู้วิธีการปรับตัวต่อบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้เหมาะสมเพียงใด จะมีผลให้การปรับตัวต่อบุคคลอื่นเหมาะสมด้วย นอกจากนี้ ชวชนและเก็ทเทอร์

(Schwarz and Getter, 1980 อ้างใน ประวิฬ สิ้นเศรษฐกุล, 2527 : 29) ศึกษาสภาพครอบครัวของเด็กวัยรุ่นที่มีการปรับตัวไม่ได้ พบว่า มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง วัยรุ่นชายที่มีปัญหาจะมีแม่เป็นผู้มีอิทธิพลในบ้านในวัยรุ่นหญิงที่มีปัญหาจะมีพ่อเป็นผู้มีอิทธิพลในบ้าน

เดนเก้า (Denga, 1981 อ้างใน ประวิฬ สิ้นเศรษฐกุล, 2527 : 30) ได้ศึกษาครอบครัวของเด็กที่มีพฤติกรรมเกเร ชาวไนจีเรีย โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็ก ที่บิดามีภรรยาคนเดียวกับเด็กที่บิดามีภรรยาหลายคน พบว่า พฤติกรรมของเด็กสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน ได้แก่ การหนีโรงเรียน การขโมย การสูบบุหรี่ การโกหก การฝ่าฝืนศีลธรรม ผู้วิจัยยังสรุปได้ว่า ความตึงเครียด ความยุ่งยากในครอบครัว ความยากจน การห่อร้าง การขาดความรักความอบอุ่น การอบบงสิ่งสอนของพ่อแม่ ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นในไนจีเรียมีพฤติกรรมเกเร และมักเกิดกับครอบครัวที่บิดามีภรรยาหลายคน มากกว่าครอบครัวที่บิดามีภรรยาคนเดียว

2.9 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความวิตกกังวล

ความวิตกกังวล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในทฤษฎีบุคลิกภาพ และทฤษฎีการเรียนรู้ จึงมีผู้ให้ความสนใจศึกษาและให้ความหมายไว้มากมาย ดังเช่น

ฮอลล์และลินดีซี (Hall and Lindzey, 1970 : 44) กล่าวถึงความวิตกกังวลว่า หมายถึง สภาวะตึงเครียด และมีลักษณะเป็นแรงผลักดัน คล้ายความหิวหรือความรู้สึกทางเพศ ที่มีสาเหตุมาจาก สิ่งเร้าภายนอกซึ่งจูงใจให้บุคคลต้องหาทางลดสภาวะดังกล่าว

ยังก์ ยัง (Young, 1961 : 567) กล่าวถึงความวิตกกังวล ตามแนวความคิดของ มิลเลอร์ (Miller) และฟาร์เบอร์ (Farber) ว่า ความวิตกกังวล หมายถึง อารมณ์ในสภาวะที่เกิดความตึงเครียด ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ และต้องการกำจัดให้หมดไป ตามความหมายนี้

ความวิตกกังวลถือเป็นแรงขับอย่างหนึ่ง ซึ่งเฟรเบอร์กกล่าวถึง การลดสภาวะของแรงขับไว้ 2 วิธีคือ

1) การลดสภาวะของแรงขับโดย การประคับผลสำเร็จในการทำงาน ผลจากการทำงานจะช่วยผ่อนคลายความวิตกกังวลได้

2) การลดสภาวะของแรงขับโดย การหาทางหนีเนื่องจากสภาวะของแรงขับจะก่อให้เกิดการกระทำ หรือพฤติกรรมเมื่อเกิดความวิตกกังวลขึ้น บุคคลจะพยายามหาทางลดความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นโดยทางใดทางหนึ่ง เจอร์ซิลด์ (Jersild, 1968 : 348) กล่าวถึง ความวิตกกังวลและความกลัวไว้ว่าเป็นอาการตอบสนองต่อภัยอันตรายอย่างหนึ่ง ความวิตกกังวล เป็นส่วนผสมของอารมณ์หลายอย่าง เช่น ความกลัว ความรู้สึกที่ตัวเองไม่สบายใจ ซึ่งมีผลมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต ความวิตกกังวลเป็นสภาวะของจิตใจที่มีความรู้สึกไม่สบาย โดยบอกสาเหตุไม่ได้อาจมีความรู้สึกกลัวร่วมอยู่ด้วย (จีระ เจริญสุขวิมล, 2527 : 10) บี.เอฟ.สกินเนอร์ (B.F. Skinner อ้างถึงใน บุญวดี เพชรรัตน์, 2532 : 8) กล่าวถึงความวิตกกังวลว่าเป็นผลจากการวางเงื่อนไขของสิ่งเร้า เป็นการตอบสนองต่อตัวกระตุ้นที่เป็นกลาง (Neutral Stimulus) ซึ่งวางคู่กับตัวกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจ (Aversive stimulus) ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นจะมีผลต่อตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะต่อบุคคล ได้แก่ ส่งผลต่อร่างกายและจิตใจ อารมณ์ การเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาและพฤติกรรมการแสดงออกทั้งหลาย ถ้าบุคคลมีความวิตกกังวลในระดับอ่อน จะทำให้บุคคลมีจิตใจดี การรับรู้ การจดจำและสมาธิดี ถ้าบุคคลมีความวิตกกังวลระดับปานกลางจะมีความตื่นตัว กระฉับกระเฉง ว่องไวมากขึ้น แต่ถ้าบุคคลมีความวิตกกังวลในระดับรุนแรง จิตใจของบุคคลนั้นจะอยู่ในภาวะตกใจ ตื่นกลัวสับสน ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำงานได้ไม่เต็มที่ การรับรู้สั้น ในภาวะเช่นนี้ บุคคลอาจแสดงอาการก้าวร้าวอย่างรุนแรง อาจเป็นอันตรายต่อตนเองและบุคคลอื่นได้ ด้านจิตใจและอารมณ์ ทำให้ความวิตกกังวล ทำให้บุคคลมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อารมณ์ที่เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ ได้แก่ อารมณ์โกรธ โท โทหงาย หงุดหงิด การใช้กลไกในการป้องกันตัว (Defense Mechanism) มีมาก

เกินพอดี เช่น การกล่าวโทษผู้อื่น การอ้างเหตุผลเข้าหาตัวเอง การลงโทษตัวเอง ขณะที่มีความวิตกกังวลจะก่อให้เกิดอันตรายได้

ในเรื่องความวิตกกังวล มีผู้ให้ความสนใจและศึกษาไว้มากมาย แต่จะขอนำมากล่าวเฉพาะที่สำคัญ ๆ คือ การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กไทย เชื้อชาติไทยและเด็กไทยเชื้อชาติจีน ในจังหวัดสงขลาและนันทบุรี พบว่า ความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์กับความรับรู้ผิดชอบ ในการศึกษาผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำพบว่า จะมีความวิตกกังวลด้านส่วนตัวมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (สัมพันธ์เชิงใส่, 2521 : 43) ต่อมา บังอร ภูภิรมย์ธวัช (2526 : 90-91) อ้างใน ประคอง จันทร์กอบ, 2531 : 19) ได้อ้างถึงแนวคิดของฟรอยด์ (Freud) ซึ่งจัดความวิตกกังวลออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) ความวิตกกังวลในสภาพที่เป็นจริง (Reality Anxiety) เป็นความวิตกกังวลพื้นฐาน เป็นความกลัวต่ออันตรายที่เป็นจริงในโลก

2) ความวิตกกังวลเชิงประสาท (Neurotic Anxiety) เป็นความวิตกกังวลที่มีรากฐานมาจากความวิตกกังวลแบบแรก เป็นความกลัวการควบคุม จึงทำให้ต้องทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

3) ความวิตกกังวลเชิงจริยธรรม (Moral Anxiety) เป็นความวิตกกังวลแบบรู้สึกสำนึกผิด (Feeling of Guilt) อันจูงต่อการทำผิด ละอายต่อความผิดที่ต่ำลงไป ทำให้มีปมด้อย แม้เพียงคิดก็จะขัดกับศีลธรรมที่ยึดปฏิบัติมา

สุจิตรา ศรีประสิทธิ์ (2534 : 28) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูงไว้ว่า มีพฤติกรรมบางอย่างคล้ายกับคนประมาท ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ซื่อซ้อ ปลีกตัว ไม่กล้าสู้หน้าคน เข้ากับเพื่อนที่โรงเรียนหรือบ้านไม่ได้ มีความกังวลใจ เหลือในสิ่งไร้เหตุผล

ในการศึกษาวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน (สาโรช คำรัตน์, 2522) พบว่า ร้อยละ 35 มีแนวโน้มที่จะมีอาการอ่อนไหวง่าย ซอปลิดมาก มีความวิตกกังวลสูงเมื่อมีปัญหาสะเทือนใจ ปัญหาภายในที่วัยรุ่นไม่สบายใจมากที่สุด คือ ปัญหาการเงิน และปัญหาด้านการเรียน ได้แก่ การเรียนไม่เข้าใจ